

Entreprenörskap i välfärdsstaten

Magnus Henrekson och Jesper Roine
IUI och Handelshögskolan i Stockholm

Föredrag baserat på uppsatsen

“Promoting Entrepreneurship in the Mature Welfare State”

Vår huvudsakliga poäng

- Hur kombineras höga skatter och goda villkor för ekonomisk tillväxt och företagande?
- Den "Svenska Modellen": Strukturer som gynnar "de för tillväxten viktiga företagen".
- Våra huvudinvändningar: Detta missar vikten av framväxt av nya företag. De som inte tillhör "de initialt viktiga" missgynnas. Bristande möjligheter till entreprenörskap inom områden dominerade av offentlig produktion.

Upplägg

- **1. Perspektiv på svensk ekonomisk tillväxt**
- **2. Vad skapar ekonomisk tillväxt och hur påverkas tillväxten av välfärdsstaten?**
- **3. Idéer om tillväxt i den "Svenska Modellen"**
- **4. Välfärdsstatens effekter på entreprenörskap**
- **5. Har analysen empiriskt stöd**
- **6. Vad ska vi göra?**

1. Perspektiv på svensk ekonomisk tillväxt

... utvecklingen historiskt och implikationer av att "halka efter".

Sammanfattning

- På lång sikt (sedan 1870) har svensk ekonomi utvecklats på ett fantastiskt sett.
- ... men sedan 1970 har utvecklingen varit sämre relativt jämförbara länder.
- Sverige är fortfarande relativt rikt och framförallt är välfärden fortsatt mycket hög.
- ...men på lång sikt finns ett mycket starkt samband mellan ekonomisk utveckling och olika välfärdsmått.

2. Vad skapar ekonomisk tillväxt?

Traditionell tillväxtteori och idéer om välfärdsstatens effekter...

Traditionell tillväxtteori

I en ekonomi produceras varor och tjänster (Y) genom att vi kombinerar våra arbetsinsatser (L) och vårt "kapital" (K) (ibland skiljer vi på fysiskt kapital K och humankapital H). Sättet på vilket dessa kombineras kallar vi för vår teknologi (A).

$$Y = f(L, K, H, A)$$

Insikter: Faktorackumulation viktig (sparande och investeringar), men på lång sikt kan förbättrad teknologi skapa tillväxt.

Brist: Varifrån kommer valen att spara, investera, utbilda sig, uppfinna, etc.?

“Modern tillväxtteori”

Större fokus på *drivkrafterna* för arbete, sparande, utbildning, innovationer, etc.

Tillväxt drivs av *incitamenten* att arbeta, att ackumulera kapital, utbilda sig och utveckla ny teknologi (i bred bemärkelse).

Hur påverkas dessa faktorer av välfärdsstaten?

Välfärdsstatens effekter på tillväxt

- Viktigt att inte glömma bort statens fundamentala roll (effektiv byråkrati, säkra äganderätter, etc.).
- Både positiva och negativa effekter tänkbara på många områden:
 - Socialt skyddsnät med höga ersättningsnivåer ger lägre relativ avkastning på att arbeta
 - ...men gör det också mindre kostsamt att misslyckas
 - Låga utbildningspremier minskar incitamenten att utbilda sig
 - ...men samtidigt är utbildningen billig vilket ökar incitamenten att utbilda sig...osv.

Välfärdsstatens effekter på tillväxt

- Alltid närvarande avvägning: Positiva aspekter av välfärdsstaten måste ställas mot kostnaderna av att finansiera den via intag av skatter och negativa incitaments effekter.
- Hur gör man detta på bästa sätt?

Sammanfattning

- Tillväxt skapas av vår långsiktigt förbättrade förmåga att producera varor och tjänster
- Viktigt att fokusera på drivkrafterna för individer och företag att satsa på sådant som främjar tillväxt (sparande, investeringar, utbildning, innovationer)
- Välfärdsstaten kan ha både positiva och negativa effekter på tillväxten
- Hur finansiera välfärdsstaten med så små negativa effekter som möjligt?

3. Idéer om tillväxt i den svenska välfärdsstaten.

Den “Svenska Modellen”

- Tidig bärande idé för den svenska välfärdsstaten: “Generellt höga skatter kan kombineras med goda villkor för (de viktiga, läs “stora”) företagen. På så sätt kan vi finansiera omfattande välfärd utan att det slår mot tillväxten”.

I praktiken ofta relativt fördelaktig beskattning av kapital (speciellt återinvestering av eget kapital).

(Galbraith, Schumpeter, m fl “Kapitalism utan kapitalister”).

Kan detta fungera?

Ja, om man tror att:

- Stordriftsfördelar är viktiga
- Att innovationsverksamhet bäst bedrivs inom stora företag (intraprenörskap viktigare än entreprenörskap)
- Ett antal storföretag "för alltid" kan skapa tillväxt
- Behovet av tillväxten av nya företag är oviktig
- Fysiskt kapital är viktigare än humankapital

Är detta en hållbar modell?

- I en ekonomi med en allt större tjänstesektor är stordriftsfördelar inte lika uppenbara som i tyngre industriproduktion.
- Långt ifrån uppenbart att storföretag lämpar sig bäst för alla typer av innovationsaktiviteter.
- Inflöde av nya företag dokumenterat viktigt för "innovationstrycket".
- Många av världens nya storföretag är unga och baserade på ny teknologi.
- Humankapital sannolikt allt viktigare

Sammanfattning

- Den svenska modellen traditionellt baserad på en specifik syn på vad som är viktigt för tillväxt.
- Mycket tyder på att den inte gäller (om den någonsin gjort det)

4. Välfärdsstatens effekter på entreprenörskap

Genomgång av specifika områden där
välfärdsstaten påverkar
entreprenörskap

Incitamentseffekterna är multidimensionella

- Val av arbete, arbetskvantitet, arbetsintensitet, investeringar i produktiv kompetens, investeringar i fysiskt kapital, viljan att ta på sig mer ansvar
- Rapporter t o m från regeringskansliet som visar att det är olönsamt att arbeta ö h för stora grupper – arbete som 0/1 beslut (ej en timme extra); "the decommmodification of labor"
- Få som tittat på incitamenten för entreprenöriella ansträngningar och hur dessa kanaliseras

Beskattningen av entreprenörsinkomster

- Eget kontra lånat kapital/olika ägartyper
- Reavinst- och förmögenhetsskattens effekter (särskilt t o m 1976)
- Fåmansägda ftg drabbas hårdare
- Optioner kan ej användas för att motivera entreprenöriella nyckelpersoner
- Inhemskt domicilierad venture capital-marknad kan ej växa fram

Sparande och förmögenhetsbildning

- Välfärdsstaten reducerar eller tar bort de viktigaste sparmotiven
- Sparandet institutionaliseras via stora skatteförmåner
- Obefintligt eller icke tillgängligt sparande
- Om vi med säkerhet kan säga något från forskningen, så är det att...

Offentlig produktion av inkomstelastiska tjänster

- Lämpar sig ofta för små- och nyföretagande
- Arena för experimentellt lärande stängs, ingen bas för nya storftg
- Få entreprenörer dras till "kostnadsproblem" med stor politisk risk
- Sjukvården den mest utlandsägda branschen om 20 år?

Det obetalda egenarbetet

- Många uppgifter måste trots allt utföras
- Yrkesmässigt bara om offentligt finansierat eller om den professionelle uppfattas som åtminstone 3-4 ggr effektivare än "gör det själv" (p g a skatter och regleringar)
- 7 miljarder tim obetalt egenarbete
- Enorm arena för yrkesarbete och entreprenöriell produkt- och organisationsutveckling som faller bort

Necessity vs opportunity based entrepreneurship

- Lägsta andelen nödvändighetsentreprenörer i världen (med DK, BE och NO)
- Systemet kan än så länge bära stor andel icke marknadsförsörjda (ca 1,8 skattefinansierade per marknadsförsörjd)
- Möjligt att i region ha 23 % av inkomsterna som marknadsinkomst
- Dödsstöten för sådana regioner?
- Reservationslönen sätter golv för affärsidéer

Diverse effekter

- Företagsstöd ger mer improduktivt E.
- Kommunal skatteutjämning;
kommunerna tjänar ofta inte på att befrämja E
- LAS flera effekter:
 - Alternativkostnaden att bli företagare ökar
 - Do att byta arbetsgivare
 - Går ej att växa mycket snabbt (når ej MES)

5. Empiriskt stöd

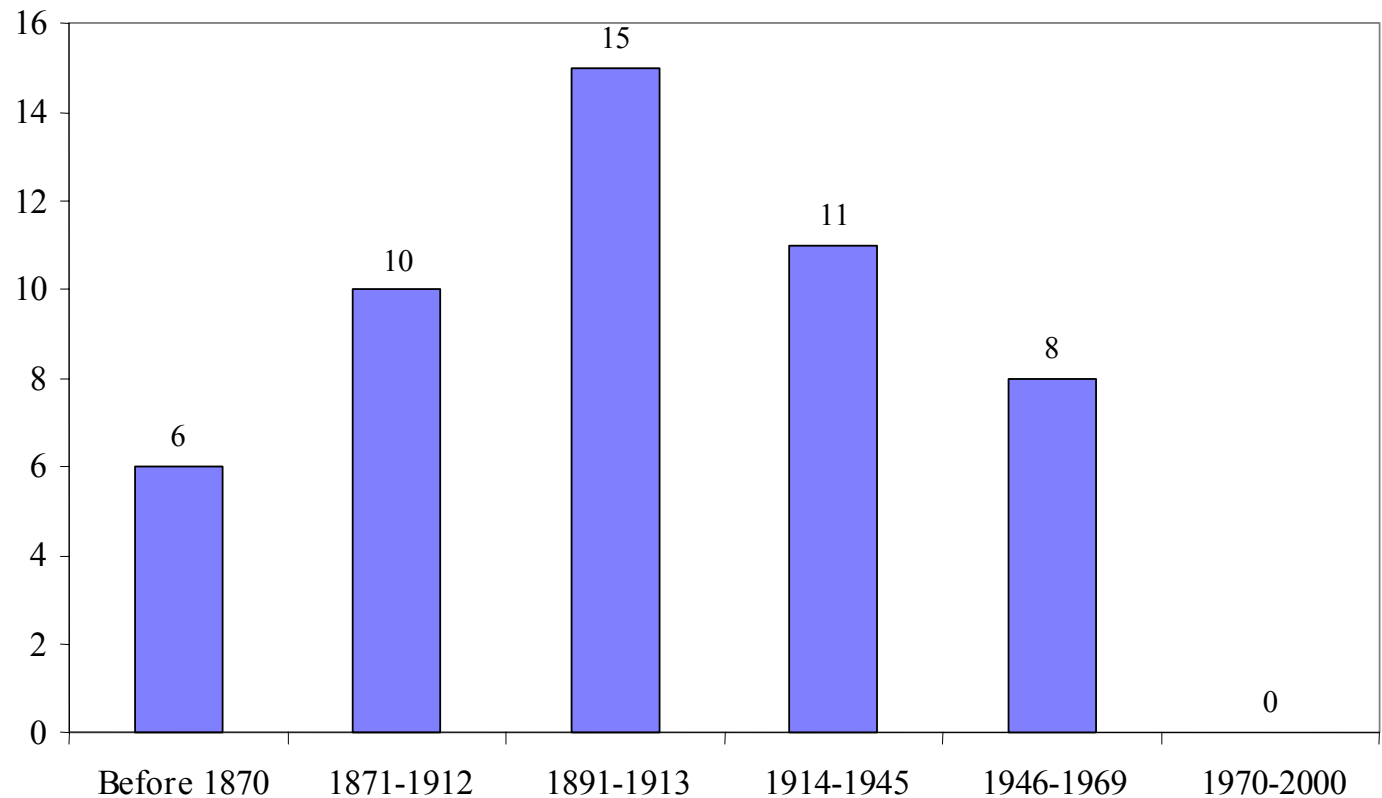
Stöds analysen av empirin?

- Inga nya jobb netto i privat sektor sedan 1950
- Få entreprenörer i vardande enligt GEM, särskilt nödvändighetsentreprenörer
- Extrem storföretagsdominans
- Nyaste topp-50 företaget grundat 1969
- 10 % snabbast växande skapar få jobb
- NTBF mycket svag utveckling (IT-boomen)

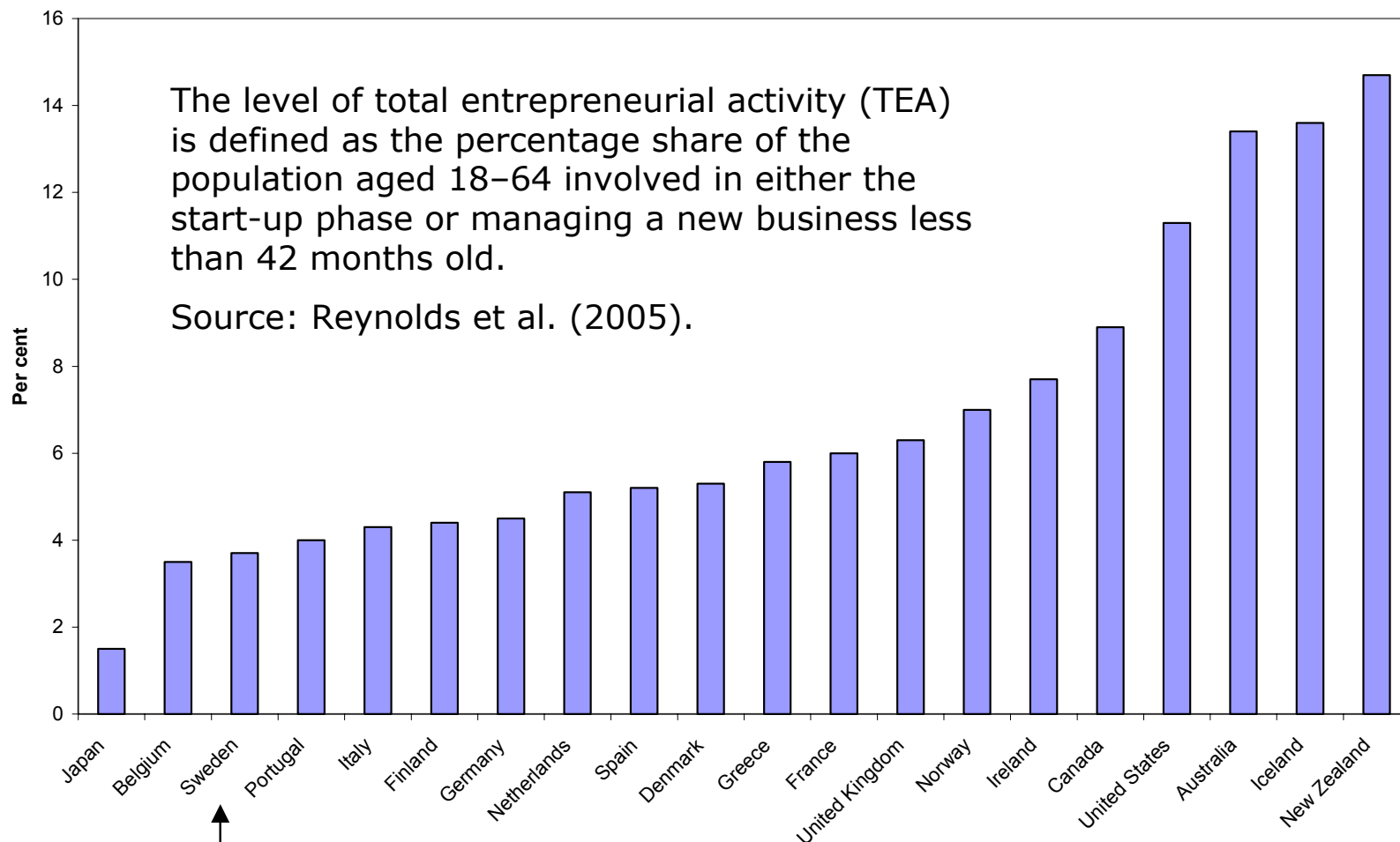
När grundades Sveriges 50 största företag?

Sweden's 50 Largest Private Corporations (Turnover) – Period of Establishment.

Number

Entreprenöriell aktivitet i OECD, 2004

6. Vad kan vi göra?

Välfärdsstaten motverkar entreprenörskap: Vad kan ändå göras?

- Sänkt ägarbeskattning, särskilt på reavinster och för fåmansägda bolag
- "Avinstitutionalisera" sparandet
- Strängare system och ngt lägre ersättn. nivåer
- Offentlig sektor kan ha strategi för privat produktion av offentligt finansierade tjänster
- Välfärdsstaten kan användas för att minska anställningsåtagandet
- Upparbetade rättigheter kan göras portabla

Återstående problem

- Hushållsrelaterade tjänster
- Vård-skola-omsorg förblir kostnadsproblem
- Individuellt sparande kommer att förbli lägre
- Jfr dock DK
- Svårast: Entreprenören är i grunden från en annan planet